

PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA BÁO CHÍ TRONG CÔNG TÁC QUẢN LÝ THÔNG TIN XẤU ĐỘC TRÊN MẠNG XÃ HỘI

ĐỖ XUÂN HÒA*
VI THỊ PHƯƠNG**

Với sự phát triển nhanh chóng của internet và mạng xã hội, đời sống thông tin của người dân Việt Nam đã thay đổi toàn diện. Tuy nhiên, bên cạnh lợi ích to lớn, mạng xã hội cũng là môi trường phát sinh nhiều vấn đề tiêu cực, đặc biệt là sự lan truyền của thông tin xấu độc. Tin giả, thông tin xấu độc trên mạng xã hội đang trở thành vấn nạn toàn cầu. Hiện nay, việc quản lý hiệu quả mạng xã hội, ngăn chặn những mặt trái của nó là một trong những mối quan tâm hàng đầu của nhiều nước trên thế giới, không chỉ riêng Việt Nam. Báo chí là một trong những công cụ quan trọng trong cuộc chiến chống lại thông tin xấu độc trên mạng xã hội. Để đạt được hiệu quả cao trong cuộc chiến này, cần sự phối hợp đồng bộ giữa báo chí, các cơ quan chức năng, cộng đồng và người dân.

Từ khóa: Báo chí; Internet và mạng xã hội; cộng đồng; đấu tranh, phản bác; Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

The rapid development of the internet and social media has profoundly transformed the information landscape in Vietnam. However, alongside its significant benefits, social media has become a breeding ground for negative issues, mainly spreading harmful and misleading information. Fake news, and toxic content on social media have emerged as global challenges. Effectively managing social media and mitigating its adverse effects is now a priority for many countries, including Vietnam. Journalism, with its crucial role in combating harmful information on social media, stands as a beacon of truth and integrity. To enhance the effectiveness of this effort, a coordinated approach involving the press, regulatory authorities, communities, and the public is essential.

Keywords: Journalism; Internet and social media; community; combating; socialist rule-of-law state of Vietnam.

NGÀY NHẬN: 05/01/2025

NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 20/02/2025

NGÀY DUYỆT: 17/3/2025

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.350.2025.1123>

1. Đặt vấn đề

Truyền thông xã hội là một “dòng chảy thông tin” trên nền tảng, dịch vụ công nghệ cho phép người dùng tạo ra, chia sẻ, trao đổi, thảo luận và thay đổi các nội dung, thiết lập thành các mạng lưới liên kết và tương tác xã

hội. Sự tiếp cận đến từng cá nhân người dùng

* ThS, Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Thái Nguyên

** ThS, Trường Đại học Khoa học - Đại học Thái Nguyên

với tốc độ nhanh, tạo ra nhiều cơ hội và lợi ích về truyền tải, tiếp nhận, chia sẻ, thông tin, tri thức. Đồng thời, cũng từ các nền tảng truyền thông xã hội bộc lộ những tác động tiêu cực, ẩn chứa những nguy cơ phức tạp, khó lường trong các cộng đồng xã hội.

Không thể phủ nhận mạng xã hội là một thành tựu khoa học - công nghệ của nhân loại, tuy nhiên, trước thời đại thông tin số, chưa bao giờ những thông tin sai lệch xuyên tạc Đảng và Nhà nước ta hiện nay lại dấy lên như một làn sóng và xuất hiện dày đặc trên các trang truyền thông xã hội và mạng xã hội. Rất nhiều nội dung về vi phạm pháp luật Việt Nam quy định trong *Luật An ninh mạng* năm 2018, trong Nghị định số 72/2013/NĐ-CP ngày 15/7/2013 của Chính phủ về quản lý, cung cấp, sử dụng internet và thông tin trên mạng đã xuất hiện và tồn tại trên mạng xã hội. Do đó, mỗi cán bộ, đảng viên và người dân cần phải nhận diện đúng những thông tin xấu độc khi tiếp cận nhằm phát huy những mặt tích cực, ngăn ngừa những tác động tiêu cực, góp phần ổn định chính trị - xã hội của đất nước và xây dựng môi trường sống an toàn, lành mạnh.

2. Thực trạng “ma trận” thông tin xấu độc trên mạng xã hội hiện nay

Tính đến năm 2024, Việt Nam có 78,44 triệu người dùng internet và 72,7 triệu người sử dụng mạng xã hội, tương ứng với 73,3% tổng dân số². Bất kỳ người dùng mạng xã hội nào cũng có thể tạo ra một “cơ quan truyền thông” của cá nhân mình. Từ đó, hình thành nên một lực lượng “báo chí công dân” trên mạng xã hội, “cạnh tranh” quyết liệt với báo chí chính thống về độ nhanh nhạy, cập nhật thông tin, đặc biệt trong một số vấn đề, vụ việc nhạy cảm, phức tạp. Trong xu thế mới, mạng xã hội đã trở thành kênh thông tin quan trọng trong đời sống xã hội, có tác động, ảnh hưởng không nhỏ đến suy nghĩ, nhận thức và hành động của người dân. Tuy nhiên, trên mạng xã hội cũng xuất hiện nhiều thông tin về bịa đặt, bóp méo sự thật, xuyên tạc vấn đề, “đổi trắng, thay đen”, làm lẫn lộn đúng

sai, thật giả hoặc có một phần sự thật nhưng được đưa tin với dụng ý xấu, phân tích và định hướng dư luận bằng luận điệu thù địch. Nhất là, trước mỗi kỳ họp Quốc hội và Đại hội Đảng các cấp, trên một số diễn đàn, mạng xã hội lại xuất hiện những bài viết, những ý kiến của một số người tự xưng là “nhà dân chủ”, “trí thức”, “người yêu nước” đã xuyên tạc về bản chất của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa (XHCHN). Các đối tượng lợi dụng các trang mạng lớn trên thế giới, như: Google, Facebook, Youtube, Tiktok có tính chất chính trị để làm công cụ phát tán thông tin xuyên tạc, làm ma trận thông tin để phân tích và định hướng dư luận bằng luận điệu sai trái, thù địch, kích động người dân mất niềm tin vào Đảng, Nhà nước và hệ thống chính trị.

Lợi dụng những bất cập trong quản lý nhà nước về internet và mạng xã hội, các đối tượng xấu lập ra hàng trăm nghìn tài khoản ảo và nhiều trang giả mạo cá nhân, tổ chức để chống phá nền tảng tư tưởng, phủ nhận thành tựu của công cuộc đổi mới, đòi xóa bỏ vai trò lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam. Từ đầu năm 2016 đến nay, các cơ quan chức năng đã phát hiện ở Việt Nam có khoảng 800 tài khoản facebook, gần 300 kênh youtube do các đối tượng chống đối trong và ngoài nước quản trị³. Gần đây nhất, một tổ chức người Việt lưu vong hải ngoại tự xưng tên “Hội anh em dân chủ” đưa ra những luận điệu xuyên tạc, cắt dán, bóp méo sự thật nhằm chống phá chủ trương, chính sách về tôn giáo, tự do tôn giáo của Việt Nam. Chính vì vậy, các cơ quan nhà nước có thẩm quyền đã chỉ đạo các đơn vị chức năng tăng cường xử lý các đối tượng có hành vi sai phạm, phát ngôn thiếu chuẩn mực trên mạng xã hội; phối hợp với lực lượng công an xử lý các đối tượng tung tin đồn thất thiệt ảnh hưởng đến lợi ích cộng đồng, an ninh quốc gia... Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được, công tác quản lý và ngăn chặn thông tin xấu độc còn gặp nhiều khó khăn, đặc biệt với các đối tượng sử dụng công nghệ cao và tài khoản ẩn danh.

3. Vai trò của báo chí trong quản lý thông tin xấu độc trên mạng xã hội

Trong bối cảnh thông tin xấu độc lan tràn, báo chí chính thống là nguồn tin cậy, giúp người dân phân biệt đúng sai, tránh bị dẫn dắt bởi những nội dung sai lệch.

Thứ nhất, định hướng và cung cấp thông tin chính xác. Báo chí chính thống luôn phải là hạt nhân dẫn dắt những thông tin định hướng, những thông tin đúng trên mạng xã hội; đồng thời, đưa ra những thông tin chính thống, có kiểm chứng, đóng vai trò như một “ngọn đuốc sáng” trong môi trường thông tin hỗn loạn. Những bài viết, chương trình truyền hình và thông tin trên các trang báo mạng uy tín giúp người dân nhận diện tin giả, tin xấu và cảnh giác với những thủ đoạn lừa đảo trên mạng.

Thứ hai, tuyên truyền nâng cao ý thức cộng đồng. Báo chí không chỉ đưa tin mà còn tổ chức các chiến dịch truyền thông nhằm nâng cao nhận thức xã hội về tác hại của thông tin xấu độc. Các phóng sự, bài báo phân tích về hậu quả của việc lan truyền tin giả đã góp phần hình thành ý thức tự giác, trách nhiệm khi sử dụng mạng xã hội.

Thứ ba, hỗ trợ cơ quan chức năng trong công tác quản lý. Thông qua việc phát hiện, điều tra và phơi bày các vụ việc liên quan đến thông tin xấu độc, báo chí trở thành cánh tay nối dài của các cơ quan quản lý nhà nước. Các phóng sự điều tra chuyên sâu sẽ cung cấp thông tin quan trọng hỗ trợ cơ quan chức năng xử lý kịp thời.

Thứ tư, bảo vệ và lan tỏa những giá trị tích cực. Ngoài việc phản ánh mặt tiêu cực của thông tin xấu độc trên mạng xã hội, báo chí còn tạo “sân chơi” lành mạnh cho các nội dung tích cực, định hướng dư luận theo hướng tốt đẹp, khuyến khích các giá trị văn hóa, giáo dục và nhân đạo.

4. Một số giải pháp

Một là, đào tạo và nâng cao năng lực cho đội ngũ nhà báo.

Để báo chí cung cấp thông tin chính xác

và định hướng dư luận xã hội, các nhà báo cần được trang bị kiến thức về công nghệ số, kỹ năng nhận diện và phản bác thông tin sai lệch. Đồng thời, cần được đào tạo chuyên sâu về quy tắc đạo đức nghề nghiệp để bảo đảm tính trung thực và khách quan trong đưa tin.

Trong thời đại kỹ thuật số hiện nay, đòi hỏi mỗi cán bộ, nhà báo, phóng viên có nhận thức sâu sắc và kỹ năng tinh xảo hơn để phòng, chống thông tin sai lệch, hoang tin có thể dẫn đến các thảm kịch trong đời sống, dễ dàng lan truyền với tốc độ chóng mặt từ người này sang người khác. Các cấp ủy, Đảng, lãnh đạo các cơ quan báo chí cần chủ động có bài, tuyển bài phản bác, vạch trần những nội dung kích động thù hận, phân biệt chủng tộc, thông tin độc hại, bóp méo sự thật gây phương hại quốc gia, dân tộc.

Sự tỉnh táo của từng cán bộ, đảng viên, người sử dụng mạng xã hội trước những thông tin trên internet sẽ góp phần tăng lòng tin của chính mình và cho quần chúng nhân dân không bị kẻ xấu lợi dụng.

Hai là, kiên quyết, phản bác có hiệu quả.

Tác động xấu từ truyền thông xã hội có thể dẫn đến những hậu quả trực tiếp hoặc len lỏi tích tụ vào ứng xử, lối sống, dần dần phá vỡ những hệ giá trị văn hóa và đạo đức tốt đẹp mà trong đó, những đổ vỡ về giá trị, những tổn thương về tâm lý làm ảnh hưởng đến đời sống mỗi cá nhân, từ đó, tác động đến ổn định chính trị - xã hội của quốc gia. Vì vậy, trong cuộc chiến thầm lặng, mỗi cán bộ, đảng viên cần tăng cường tuyên truyền pháp luật, am hiểu pháp luật, tránh những hành vi vi phạm cũng như nhận diện các thủ đoạn, biết tự sàng lọc, tiếp nhận thông tin hữu ích, chính thống, “miễn dịch” với những thông tin giả mạo làm nhiều loạn môi trường xã hội. Đồng thời, cảnh giác và sẵn sàng tham gia đấu tranh với những thông tin sai trái, nhận thức không đúng, ngộ nhận, mơ hồ trước các thông tin sai trái, thù địch, trái với quan điểm, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước.

Ba là, nâng cao sức mạnh rắn đẽ của luật pháp.

Tính chất đặc biệt của mạng internet là dễ lan truyền, chia sẻ thông tin, tiếp cận được nhiều người dùng mạng xã hội, dễ “ẩn danh”, xóa dấu vết. Đồng thời, hệ thống pháp luật trong lĩnh vực đấu tranh, xử lý tội phạm sử dụng công nghệ cao chưa theo kịp diễn biến tình hình thực tế; tội phạm ngày càng tinh vi, xảo quyệt. Cùng với đó, chống hành vi sai trái, theo “chủ nghĩa thân quen”, chạy chức, chạy quyền trong công tác cán bộ, quy hoạch nhân sự sẽ ảnh hưởng đến cán bộ, đảng viên, nhất là cán bộ trẻ khi thiếu sự tu dưỡng, rèn luyện, không giữ mình thì họ dễ bị sa vào chủ nghĩa cá nhân, lợi ích nhóm dẫn đến vi phạm kỷ luật Đảng. Do đó, nếu không kiên quyết chủ động ngăn chặn một cách hiệu quả và xử lý nghiêm minh theo quy định của pháp luật thì hiểm họa vi phạm, sai phạm sẽ cận kề.

Bốn là, chống tin giả bằng tin thật, chống ngôn luận xấu bằng ngôn luận tốt.

Tại Điều 2 *Hiến pháp* năm 2013 đã chỉ ra bản chất của Nhà nước pháp quyền XHCN Việt Nam là Nhà nước của Nhân dân, do Nhân dân, vì Nhân dân; tất cả quyền lực nhà nước thuộc về Nhân dân mà nền tảng là liên minh giữa giai cấp công nhân với giai cấp nông dân và đội ngũ trí thức. Đảng, Nhà nước đã ban hành nhiều chủ trương, chính sách bảo đảm các quyền con người nói chung, quyền tự do ngôn luận của mọi người dân. Vì vậy, mỗi người dân cần xây dựng “tường rào” bằng những thông tin tốt, tích cực, lan truyền những câu chuyện đẹp, những tấm gương tốt. Vai trò của đảng viên là giữ cho được niềm tin của công chúng vào cấp ủy, chính quyền.

Mỗi tổ chức Đảng tạo ra môi trường giáo dục - làm việc tốt, tuyên dương những tấm gương tốt, nhân rộng và truyền cảm hứng trong quần chúng. Trong bất cứ giai đoạn lịch sử nào, thanh niên luôn là lực lượng đi đầu, chủ yếu trong xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Vì vậy, các thế lực thù địch luôn xem

thanh niên là đối tượng “đặc biệt” để thực hiện âm mưu và thủ đoạn “diễn biến hòa bình” nhằm gieo rắc những thông tin, tư tưởng xấu, độc. Do đó, cần lan tỏa những thông tin tích cực, hưởng ứng và thực hiện có hiệu quả Chỉ thị số 05-CT/TW ngày 15/5/2016 của Bộ Chính trị về đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh sẽ giúp cho đảng viên, đặc biệt là các đảng viên trẻ hình thành nên các phẩm chất tâm lý tích cực, tốt đẹp, từ đó thể hiện sự kiên định, ý chí trung thành với lý tưởng cách mạng.

Năm là, tăng cường kiểm tra, giám sát.

Nguồn gốc làm nên sức mạnh của Đảng là sống và trưởng thành trong lòng Nhân dân và dân tộc. Đó là bản chất nhân văn của Đảng. Công tác tư tưởng của Đảng là hoạt động của Đảng về nghiên cứu, phát triển lý luận cách mạng, xây dựng đường lối cách mạng, là sự tác động của Đảng đến tư tưởng của cán bộ, đảng viên và Nhân dân nhằm phát triển, truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, quan điểm của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước. Qua đó, hình thành ở cán bộ, đảng viên và người dân về thế giới quan, phương pháp luận khoa học, nhân sinh quan cộng sản, xây dựng bản lĩnh chính trị vững vàng, củng cố và nâng cao niềm tin vào con đường XHCN, công cuộc đổi mới và sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam.

Khi luật pháp nghiêm minh sẽ không còn lỗ hổng trong hệ thống quản lý. Do đó, các cấp ủy đảng thường xuyên tổ chức các cuộc kiểm tra, giám sát theo quy định của điều lệ Đảng, theo định kỳ tập trung vào những vấn đề nổi cộm, phức tạp trên địa bàn sẽ có ý nghĩa lớn trong việc chủ động, giáo dục, phòng ngừa, đấu tranh nhằm ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức lối sống, vi phạm kỷ luật đảng. Mỗi cán bộ, đảng viên có những lựa chọn sáng suốt để có lập trường tư tưởng vững vàng, có đạo đức trong sáng, lối sống giản dị, có ý thức tổ chức kỷ luật, luôn rèn luyện, phấn đấu, hoàn thành

tốt nhiệm vụ được giao, năng động, sáng tạo, thích ứng với xu thế hội nhập quốc tế.

Sáu là, tăng cường phối hợp giữa báo chí và cơ quan chức năng.

Sự phối hợp chặt chẽ giữa báo chí và các cơ quan quản lý nhà nước, công an và các tổ chức xã hội là yếu tố quyết định để phát hiện và xử lý kịp thời thông tin xấu độc. Các quy chế phối hợp cần được hoàn thiện, giúp luồng thông tin từ báo chí đến cơ quan chức năng được xử lý nhanh chóng; đồng thời, ngăn chặn và xử lý kịp thời các trường hợp vi phạm, góp phần làm trong sạch môi trường thông tin trên mạng xã hội.

Bảy là, đầu tư công nghệ giám sát thông tin.

Cần áp dụng các công cụ trí tuệ nhân tạo (AI) và phần mềm giám sát để phát hiện sớm các thông tin độc hại trên mạng xã hội. Báo chí cần sử dụng các nền tảng phân tích dữ liệu lớn (Big Data) để theo dõi xu hướng và nhận diện những dấu hiệu bất thường trong dư luận xã hội. Phát huy vai trò giám sát và phản biện xã hội, thông qua việc giám sát và phản biện xã hội, báo chí phát hiện, lên án các hành vi tiêu cực, sai trái; đồng thời, đề xuất giải pháp khắc phục, góp phần xây dựng xã hội lành mạnh. Các cơ quan báo chí cần phối hợp với trường học và tổ chức xã hội để tuyên truyền về tác hại của thông tin xấu độc. Việc lồng ghép nội dung giáo dục về nhận diện thông tin xấu độc vào chương trình học tập là một cách tiếp cận hiệu quả. Đặc biệt, báo chí cần đổi mới cách tiếp cận thông tin để thu hút giới trẻ, nhóm đối tượng dễ bị ảnh hưởng bởi mạng xã hội. Các sản phẩm, như: video ngắn, infographic và podcast mang tính sáng tạo có thể giúp lan tỏa thông điệp tích cực.

5. Kết luận

Việt Nam đã trải qua 40 năm tiến hành công cuộc đổi mới, 35 năm thực hiện Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (Cương lĩnh năm 1991), Đại hội XIV sắp tới sẽ lại là một dấu mốc quan trọng trên con đường phát triển của đất

nước, có ý nghĩa định hướng tương lai; khích lệ, cổ vũ, động viên toàn Đảng, toàn dân, toàn quân tiếp tục kiên định con đường đi lên chủ nghĩa xã hội, khẳng định đây là sự lựa chọn đúng đắn, sáng tạo, phù hợp với thực tiễn Việt Nam và xu thế phát triển của thời đại. Trọng trách của Báo chí Cách mạng Việt Nam tiếp tục phát huy vai trò then chốt trong việc quản lý và ngăn chặn thông tin xấu, độc trên mạng xã hội thông qua việc cung cấp thông tin chính xác, phản bác luận điệu sai trái, giám sát, phản biện xã hội; tuyên truyền giáo dục và hợp tác chặt chẽ với cơ quan chức năng để quản lý và ngăn chặn kịp thời những thông tin xấu độc trên mạng xã hội □

Chú thích:

1. *Truyền thông xã hội và công tác đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái trên không gian mạng.* <https://doanthanhvien.vn>, ngày 07/11/2024.

Tài liệu tham khảo:

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2022). *Nghị quyết số 21-NQ/TW ngày 16/6/2022 Hội nghị lần thứ năm Ban Chấp hành Trung ương (khóa XIII) về tăng cường củng cố, xây dựng tổ chức cơ sở đảng và nâng cao chất lượng đội ngũ đảng viên trong giai đoạn mới.*

2. Nguyễn Thị Trường Giang (chủ biên - 2024). *Đổi mới công tác tuyên truyền chính trị trên mạng xã hội ở Việt Nam hiện nay.* H. NXB. Thông tin và Truyền thông.

3. *Hồ Chí Minh toàn tập* (2011). Tập 12. H. NXB Chính trị quốc gia.

4. Nguyễn Phú Trọng (2022). *Một số vấn đề lý luận và thực tiễn về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam.* H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật.

5. Nguyễn Phú Trọng (2023). *Kiên quyết, kiên trì đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, góp phần xây dựng Đảng và Nhà nước ta ngày càng trong sạch, vững mạnh.* H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật.

6. *Rạng rỡ Việt Nam.* <https://www.quanlynhanuoc.vn>, ngày 03/02/2025.